

Lisa 2. „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ 2017. aasta seirearuande kokkuvõtte kodanikele

Maaelu arengu poliitika on osa Euroopa Liidu ühisest põllumajanduspoliitikast (ÜPP) ja seda rahastatakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD). EAFRD vahendite kasutamist juhib Maaeluministeerium „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (MAK 2014–2020) alusel. MAK 2014–2020 raames on Eestil võimalik kasutada ligikaudu 954 miljonit eurot avaliku sektori toetusraha põllumajanduse ja maaelu arengu tagamiseks.

MAK 2014–2020 ettevalmistamiseks tegutses ettevalmistav juhtkomisjon. Lisaks juhtkomisjonidele tegutsesid ka valdkonnapõhised töögrupid, kuhu olid kaasatud ettevalmistava juhtkomisjoni liikmed ja sotsiaalpartnerite esindajad. Eesti maaelu arengukava 2014–2020 ettevalmistav juhtkomisjon alustas tööd 2011. aasta septembris. MAK 2014–2020 kinnitas Euroopa Komisjon (EK) 13. veebruaril 2015. MAK 2014–2020 on kättesaadav Maaeluministeeriumi kodulehel: <http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020>.

MAK 2014–2020 põhieesmärk on eelkõige panustada põllumajanduse konkurentsivõime tõstmisesse, parandada loodusvarade jätkusuutlikku majandamist, tõhustada kliimameetmeid ning tagada maapiirkondade tasakaalustatud ja territoriaalne areng Eesti maapiirkonna ettevõtjate ja kohaliku algatuse kaudu. MAK 2014–2020 spetsiifilised eesmärgid on koondatud kuude prioriteeti, mille all on omakorda sihtvaldkonnad ja kindlaks määratud meetmed. Kokku rakendatakse MAK 2014–2020 raames üle 20 (ala)meetme.

MAK 2014-2020 2017. aasta seirearuanne

MAK eesmärkide saavutamine toimub läbi planeeritud meetmete rakendamise. Rakendamise seisu jälgitakse läbi erinevate indikaatorite seire. Iga-aastaselt on Eestil kohustus esitada Euroopa Komisjonile seirearuanne, milles jälgitakse arengukava rakendamise seisu ja indikaatorite saavutustasemeid. Pidev seire tagab, et avaliku sektori raha kulutatakse vastavalt MAKis määratud tegevustele.

Eesti MAK 2014–2020 eelarves on ligikaudu 954 miljonit eurot avaliku sektori toetusraha põllumajanduse ja maaelu arengu tagamiseks. 2017. aasta lõpu seisuga oli MAK toetusi määratud 507,3 miljoni euro ulatuses (51% eelarvest) ning väljamakseid tehtud 304,6 miljoni euro ulatuses (31% eelarvest).

Meede 1 Teadmussiire ja teavitus

Meetme eesmärk on arendada põllumajandus-, toidu- ja metsandussektori ettevõtjaid ning nende töötajaid uute teadmiste leviku soodustamisega, aidata kaasa biomajanduse arengule ja kohanemisele uute väljakutsetega ressursside säästlikuks kasutamiseks. Toetust on võimalik taotleda üleriigiliste ja maakondlike tegevuste korraldamiseks või pikaajaliste programmide rakendamiseks. Meetme 1 kohta perioodiks 2014–2020 planeeritud eelarve on 14 500 000 eurot. Sellest on perioodil 2014-2020 toetust määratud summas 8 574 988 eurot ja välja on makstud toetust summas 1 662 175 eurot.

Meede 2 Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused

Meetme eesmärgiks on aidata põllumajandusega tegelevatele isikutele kvaliteetse nõustamisteenuse pakkumisega kaasa nende majapidamiste või ettevõtete jätkusuutlikule majandamisele või tulemuslikkuse tõhustamisele ning konsulentide koolitamine, et tagada nende asja- ja ajakohased teadmised ning parandada nõustamisteenuste kvaliteeti. Meede 2 jaguneb kaheks tegevuse liigiks:

- 1) tegevuse liik 2.1 „Individaalse nõustamisteenuse toetamine“;
- 2) tegevuse liik 2.3 „Toetus nõustajate koolituseks“.

Meetme 2 perioodiks 2014–2020 planeeritud eelarve on 8 600 000 eurot. 31.12.2017 seisuga on välja on makstud toetust summas 1 603 621 eurot.

Meede 3 Põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikavad

Meetme 3 eesmärgiks on põllumajandustootjate jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõime suurendamine. Spetsiifilisteks eesmärkideks on toidu tarneahela toimimise parandamine, põllumajandustoodetele lisandväärtuse andmine ning kvaliteedikavade raames toodetud toodete osas tarbijate teadlikkuse suurendamine. Meede 3 jaguneb kaheks tegevuse liigiks:

- 1) Tegevuse liik 3.1 „Liidu kvaliteedikavades ja siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavades osalemine“
- 2) Tegevuse liik 3.2 „Liidu ning siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavade raames toodetud toodete teavitamis- ja müügiedendustegevused“

Meetme 3 avaliku sektori kogukulude väärtuseks eurodes perioodil 2014-2020 on planeeritud 1 000 000 eurot. Seisuga 31.12.2017 oli tehtud meetmest väljamakseid summas 88 003 eurot ehk 8,8% eelarvest.

Meede 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse

Meede 4 jaguneb neljaks tegevuse liigiks:

- 1) tegevuse liik 4.1 „Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks“;
- 2) tegevuse liik 4.2 „Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks“;
- 3) tegevuse liik 4.3 „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid“;
- 4) tegevuse liik 4.4 „Kiviaia taastamise toetus“.

Tegevuse liigi 4.1 eesmärgiks on põllumajandusettevõtjate tulemuslikkuse parandamine ja keskkonnahoidliku põllumajandustootmise arendamine. 31.12.2017 seisuga on kumulatiivselt tegevuse liigi 4.1 raames tehtud toetatavatele tegevustele väljamakseid 43 743 989 eurot, mis moodustab 31% perioodi 2014-2020 kogueelarvest 162 179 400 eurot.

Tegevuse liigi 4.2 eesmärgiks on ühistute ja muude toiduainetööstuse ettevõtjate omavahelise koostöö edendamine, ühise töötlemisega alustamisele kaasa aitamine, mis veelgi parandaks põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas. Tegevuse liigi 4.2 on seisuga 31.12.2017 toetuse väljamakseid tehtud 14 769 017 eurot. See on 19% perioodiks 2014-2020 planeeritud tegevuse liigi 4.2 eelarvest 77 450 588,23 eurot.

Tegevuse liigi 4.3 eesmärk on maatulundusmaa viljelusväärtuse suurendamine ja sihtotstarbelise kasutuse tagamine korrastatud kuivendussüsteemide ja juurdepääsuteede kaudu. Perioodil 2014-2017 on tegevuse liigi 4.3 raames tehtud toetatavatele tegevustele väljamakseid 7 086 304 eurot, mis moodustab 14% kogueelarvest.

Tegevuse liigi 4.4 eesmärk on aidata kaasa kõrge ajaloolise, kultuurilise ja maastikulise väärtusega traditsiooniliste põllumajandusmaastike säilimisele. Kiviaedade rajamise ja taastamise kaudu säilitatakse ja suurendatakse maastike esteetilist väärtust, luuakse elupaiku ning suurendatakse bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust. Tegevuse liigi 4.4 kogueelarve perioodiks 2014-2020 on 2 500 000 eurot. Perioodil 2014-2017 on välja makstud toetust 330 598 eurot. Väljamakstud toetuse summa moodustab planeeritud eelarvest 13%.

Meede 5 „Loodusõnnetustes ja katastroofides kahjustatud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine“

Meetme 5 alt rakendatakse tegevuse liiki 5.2 „Toetus investeeringuteks, mille eesmärk on teha korda loodusõnnetuses, ebasoodsates ilmastikutingimustes ja katastroofides kahjustunud põllumajandusmaa ning taastada tootmise potentsiaal“. Tegevuse liigi 5.2 eesmärk on toetada ohtlike taimekahjustajate ja loomahaiguste esinemisel ettevõtte põllumajandusliku tootmispotentsiaali taastamist. Programmiperioodil 2014–2020 on kavandatud eelarve kokku 1 000 000 eurot. Seisuga 31.12.2017 on toetust määratud 882 825 eurot, toetuse väljamakseid ei ole tehtud.

Meede 6 „Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng“

Meede 6 jaguneb kolmeks tegevuse liigiks:

- 1) tegevuse liik 6.1 „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“;
- 2) tegevuse liik 6.3 „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine“;
- 3) tegevuse liik 6.4 „Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas“.

Tegevuse liigi 6.1 „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“ eesmärgiks on noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise hõlbustamine ja põlvkondade vahetusele kaasaaitamine põllumajanduses ning kaasaegsete teadmistega ja kogemustega põllumajandustootjate jätkusuutliku vanuselise struktuuri kujundamisele kaasaaitamine. Tegevuse liigi kogueelarve on 22 124 000 eurot. Väljamakstud toetuste summa seisuga 31.12.2017 oli 6 668 144 eurot, mis teeb väljamakstud toetuse summa osakaaluks 30,1%.

Tegevuse liigi 6.3 eesmärk on aidata kaasa mitmekesise põllumajandusettevõtete struktuuri säilimisele ja spetsiifilised eesmärgid on väikeste põllumajandusettevõtete põhivara moderniseerimine ning majandusliku toimimise parandamine. Tegevuse liigi 6.3 eelarveks perioodil 2014–2020 on planeeritud 30 000 000 eurot. Perioodil 2014–2017 oli avaliku sektori kogukulu 18 541 933 eurot, s.o 61,8% kogu programmiperioodiks planeeritust.

Tegevuse liigi 6.4 eesmärk on maapiirkonnas (eelkõige keskustest eemale jäävates piirkondades) püsiva majandusliku baasi ning sobivate ja atraktiivsete töökohtade loomise soodustamiseks maettevõtluse mitmekesistamine ja arendamine. Üheks maettevõtluse tulevikuvõimaluseks on ka taastuvenergia, sh bioenergia, põhinevate lahenduste laialdasem kasutuselevõtt. Perioodi 2014-2020 planeeritud avaliku sektori kogukulu on 70 000 000 eurot. Väljamakstud toetuse summa seisuga 31.12.2017 on 17 115 473 eurot, mis on 24,45% kogu programmiperioodiks kavandatust.

Meede 8 „Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse“

Meetme 8 eesmärk on majandada metsa jätkusuutlikult ja tulemuslikult, mis soodustab metsa elujõulisuse tõstmist metsa liigilise koosseisu parandamise või muude metsakasvatusevõtete rakendamise kaudu, metsa bioloogilise mitmekesisuse, tervikliku ökosüsteemi ja kaitsefunktsiooni säilimist ja taastamist, aidates alal hoida metsa multifunktsionaalset rolli ning selle vaimset ja kultuurilist pärandit. Meede 8 jaguneb kolmeks tegevuse liigiks:

- 1) tegevuse liik 8.3 „Toetus metsakahjustuste ennetamiseks“;
- 2) tegevuse liik 8.4 „Toetus metsapõlengutest ja loodusõnnetustest tingitud metsakahjustuste taastamiseks“;
- 3) tegevuse liik 8.6 „Toetus metsade elujõulisuse ja majandusliku väärtuse parandamiseks“.

Meetme 8 planeeritud eelarve perioodiks 2014-2020 on 6 500 000 eurot. Seisuga 31.12.2017 oli meetmest 8 määratud toetuse summa kokku 5 408 158 eurot ja väljamakstud toetuse summa 2 143 537 eurot.

Meede 9 „Tootjarühmade ja –organisatsioonide loomine“

Meetme 9 eesmärk on põllumajandusega tegelevate ettevõtjate ja erametsaomanike konkurentsivõime tõstmine ja turujõu suurendamine nende ühise majandustegevuse edendamise. Meetme 9 alt rakendatakse tegevuse liiki 9.1 „Tootjarühma loomise ja arendamise toetus“. Meetme 9 avaliku sektori kogukulud eurodes perioodil 2014-2020 planeeritud väärtuseks on 6 000 000 eurot. Seisuga 31.12.2017 oli tehtud väljamakseid 1 732 360 euro eest, s.o 28,9 % programmiperioodiks kavandatud.

Meede 10 „Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede“

Põllumajandusliku keskkonnatoetusega hüvitatakse õigusaktidega määratletust keskkonnasõbralikumate, kuid samas kulukamate tegevustega kaasnevad kulud või saamata jäänud tulu kas tervikuna või osaliselt. Meetme 10 tegevuste liigid on 10.1.1 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus“, 10.1.2 „Piirkondlik veekaitse toetus“, 10.1.3 „Piirkondlik mullakaitse toetus“, 10.1.4 „Keskkonnasõbraliku aianduse toetus“, 10.1.5 „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus“, 10.1.6 „Ohustatud tõugu looma pidamise toetus“, 10.1.7 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus“. Meetme 10 avaliku sektori kogukulud seisuga 31.12.2017 on 79 257 129. Perioodil 2014-2020 planeeritud eelarveks on 231 353 666.66 eurot ja rakendamise seis on 34%.

Meede 11 „Mahepõllumajandus“

Meetme 11 eesmärkideks on arendada mahepõllumajandust ning suurendada mahepõllumajanduse konkurentsivõimet, säilitada ja suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust, säilitada ja parandada mullaviljakust ja veekvaliteeti ning parandada loomade heaolu. Meede 11 jaguneb kaheks tegevuse liigiks:

- 1) tegevuse liik 11.1 „Mahepõllumajandusele üleminek“;
- 2) tegevuse liik 11.2 „Mahepõllumajandusega jätkamine“.

Perioodil 2014–2020 on meetme 11 planeeritud eelarveks 82 585 204 eurot. Perioodil 2014–2017 olid meetme 11 avaliku sektori kogukulud 27 626 151 eurot, s.o 35,55% kogu programmiperioodiks planeeritud avaliku sektori kogukuludest.

Meede 12 „Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused“

Meede 12 jaguneb kaheks tegevuse liigiks:

- 1) tegevuse liik 12.1 „Natura 2000 toetus põllumajandusmaale“;
- 2) tegevuse liik 12.2 „Natura 2000 toetus erametsamaale“.

Natura 2000 toetus põllumajandusmaale eesmärk on tagada Natura 2000 võrgustiku aladel looduskaitseõuete täitmine, säilitada nendes piirkondades põllumajanduslik tegevus ning aidata seal kohaneda piirangutega, mis tulenevad nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ (loodusliku linnustiku kaitse, linnudirektiiv) ja nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ (loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse, loodusdirektiiv) rakendamisest, et aidata kaasa Natura 2000 alade tõhusale majandamisele.

Natura 2000 toetus erametsamaale eesmärk on aidata toetusega kaasa Natura 2000 ala erametsamaa säästvate kasutusele ja kaitsta Natura 2000 erametsamaa piiranguvööndis, hoiualal sihtkaitsevööndis ja projekteeritavatel aladel asuvaid loodusväärtusi.

Perioodil 2014–2020 on meetme 12 planeeritud eelarveks 33 898 000 eurot. Perioodil 2014–2017 oli avaliku sektori kogukulud 13 768 312 eurot, s.o 40,6% kogu programmiperioodiks planeeritud eelarvest

Meede 14 „Loomade heaolu“

Meetme 14 eesmärgiks on tõsta loomakasvatajate teadlikkust loomade heaolust ja toetada põllumajandustootjaid, kes täidavad loomade heaolu kõrgemaid nõudeid, parandades sellega

loomade heaolu ja tervist ning tagades neile loomuomasemad pidamistingimused. Perioodil 2014–2020 on planeeritud eelarveks 42 667 600 eurot. 2014-2017 olid avaliku sektori kogukulud 16 291 793 eurot, s.o 38% kogu programmiperioodiks planeeritust.

Meede 16 „Koostöö“

Meetme 16 raames rakendatakse järgmisi tegevuse liike:

- 1) 16.0 – Innovatsiooniklaster
- 2) 16.2/16.1 – Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine
- 3) 16.4 - Lühikesed tarneahelad

Perioodiks 2014-2020 on meetme 16 eelarveks planeeritud 20 300 000 eurot. Seisuga 31.12.2017 on avaliku sektori kogukulud 1 324 086 eurot.

Meede 19 „Toetus LEADERi kohalikule arengule“

LEADER-meede põhineb LEADER lähenemisel, mille põhielementideks on avaliku ja erasektori partnerluses loodud kohalikud tegevusgrupid, kes koostavad piirkonnapõhised kohaliku arengu strateegiad. Nii strateegiate väljatöötamine kui ka rakendamine toimub alt-üles põhimõttel. Strateegiad koosnevad omavahel seotud ja mitut valdkonda hõlmavatest toetusmeetmetest. Lisaks koostööle on LEADERis väga oluline võrgustikutöö soodustamine ja uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutuselevõtmise soodustamine.

Meetme 19 avaliku sektori kogukulud eurodes perioodil 2014–2020 planeeritud väärtuseks on 90 000 000 eurot. Seisuga 31.12.2017 meetme 19 avaliku sektori kogukulude väärtuseks 14 164 094 eurot, s.o 15,74% kogu programmiperioodiks planeeritud avaliku sektori kogukuludest.

Meede 20 „Liikmesriikide algatusel antav tehniline abi“

MAK 2014–2020 programmiperioodil toetab EAFRD tehnilise abi toetuse kaudu arengukava rakendamise seotud tegevusi, täpsemalt arengukava ettevalmistamise, juhtimise, seire, hindamise, teavitamise ja kontrolliga seotud tegevusi. Tehnilise abi toetuse eelarve programmiperioodiks 2014–2020 on kokku 38 745 433 eurot, mis moodustab ca 4% MAK 2014–2020 kogueelarvest. 31.12.2017 seisuga on tehnilist abi välja makstud 19 713 390 eurot.